

Betänkandet Rätt att forska - Långsiktig reglering av forskningsdatabaser (SOU 2018:36)

Högskolan i Halmstad har beretts tillfälle att yttra sig över ovan nämnda betänkande och önskar lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis är Högskolan i Halmstad positiv till de förslag som lämnas i del II av betänkandet bland annat beroende på att frågan om forskningsdatabaser regleras utifrån att de ska utgöra en nationell resurs till flera olika forskningsprojekt. Högskolan i Halmstad har emellertid några synpunkter främst vad det gäller ändamålsbestämmelser och uppgifternas utlämnande i den föreslagna lagen om forskningsdatabaser samt avseende föreslagna sekretessbestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen. Högskolan i Halmstad vill framhålla att det är av vikt att säkerställa att forskningsdatabaserna också i praktiken blir nationella resurser inom forskningen.

Högskolan i Halmstad lämnar inga synpunkter på övriga delar av betänkandet.

Synpunkter

Det föreslås en lag om forskningsdatabaser med avsikt att möjliggöra för huvudmannen, men även för andra med forskningsprojekt, att ta del av uppgifterna i dessa. Det anges i betänkandet att en databas som endast är tillgänglig för en begränsad krets av användare inte utgör en forskningsdatabas.

I betänkandet föreslås vidare en generell bestämmelse om forskningssekretess i 24 kap 1 § offentlighets- och sekretesslagen, OSL. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållande hos en forskningshuvudman omfattas av sekretess, om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men.

Om uppgifter begärs ut hos en forskningshuvudman enligt tryckfrihetsförordningen som en allmän handling ska således begäran prövas enligt bland annat bestämmelsen ovan.

I den föreslagna lagen om forskningsdatabaser föreskrivs villkor för utlämnande till forskningsprojekt, 5 kap 1 §. Högskolan i Halmstad kan inte tolka detta på annat sätt än att villkoren för utlämnande blir beroende av om uppgifterna begärs ut som en allmän handling, eller inom ramen för ett forskningsprojekt. Följden kan då vara att kraven är högre om uppgifterna begärs ut inom ett forskningsprojekt, vilket inte kan vara avsikten.

Föreslagen bestämmelse i 5 kap 1 § lagen om forskningsdatabaser uppfattas inte heller som en tvingande bestämmelse, då det anges att den utlämnande huvudmannen "får" lämna ut uppgifterna. Om kriterierna är uppfyllda är Högskolan i Halmstads uppfattning att uppgifterna "ska" lämnas ut.

Den föreslagna bestämmelsen, 5 kap 1 § lagen om forskningsdatabaser, bör därför omformuleras, särskilt utifrån att en forskningsdatabas ska vara en nationell resurs.

Vidare vill Högskolan i Halmstad framhålla att det av förslaget inte framgår om de enskilda forskningsprojekten, som hämtar uppgifter från forskningsdatabaser, också måste omfattas av de ändamål som forskningsdatabasen har. Högskolan i Halmstad är av uppfattningen att detta bör förtydligas och att de enskilda forskningsprojekten måste ligga inom ramen för forskningsdatabasens ändamål. Att så är fallet bör kunna prövas av etikprövningsnämnden alternativt läggas till den prövning som utlämnande part har att göra.

En forskningsdatabas livslängd kan vara svår att bedöma och detta gäller även framtida forskningsområden. Det bör därför finnas en möjlighet att justera ändamålet för en forskningsdatabas. Om möjlighet finns att justera ändamålet under forskningsdatabasens livslängd kan ändamålet förmodligen också preciseras närmare.

Högskolan i Halmstad är positiv till en generell forskningssekretess och att denna överensstämmer med den sekretess som gäller inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Det bör emellertid uppmärksammas att det innebär att den föreslagna forskningssekretessen, med det omvända rekvisitet, ibland också blir snävare än vad som "normalt" gäller för uppgiften, om den vanligtvis förekommer i andra sammanhang med svagare sekretess än i de ovannämnda. I dessa fall blir forskningssekretessen möjligen mer långtgående än vad som är nödvändigt och särskilt då huvudmannen inte heller kan göra ett övervägande vid utlämnande enligt 10 kap 27 § offentlighets- och sekretesslagen. Vilka konsekvenser detta kan få, främst utifrån ett forskningsperspektiv, bör utredas ytterligare.

Högskolan i Halmstad har inga synpunkter på övriga delar av betänkandet.

Detta yttrande har beslutats av rektor Stephen Hwang efter föredragning av Jenny Hagesjö, högskolejurist. I beredningen har även Jonas Olsfelt, bibliotekarie, Högskolebiblioteket och Peter Lindgren, utredare, Högskolekansliet deltagit.

Stephen Hwang

Rektor